

Open Hof Culemborg, 22 augustus 2021 (anderhalve-meter-dienst)

Tekst: Jozua 24: 1 - 8 en Johannes 6: 60 - 71

Thema: 'Het is aan ons'

Voorganger: ds. Klaas Holwerda

Geliefden in onze Heer, Jezus Christus,

Het is aan ons. Ik waag het vanmorgen met de titel van een boekje van de bevlogen componist Merlijn Twaalfhoven, die bijvoorbeeld met volwassenen en kinderen op balkons en daken aan weerszijden van de muur over de Westelijke Jordaanoever in Israël muziek maakte die, gedragen door de wind, in elkaar viel. Want muziek laat zich niet begrenzen door muren die mensen optrekken. Of nog zo iemand over wie ik deze week las: Rivelino Rigters, zelf ex-gedetineerde, die zich met hart en ziel inzet voor werk- en stageplekken voor ex-gedetineerden, om te helpen voorkomen dat ze, niet gezien, opnieuw een ongelukkige afslag nemen.

Ja, ik zie de vraagtekens in uw ogen. Want hoe kom je daar, vertrekkend van de bijbelwoorden voor vanmorgen?

Maar ik en mijn huis, wij zullen de Ene dienen (Jozua 24:15). Klinkt dat niet eerder beklemmend bijna? Of op zijn minst naar een voorbijganger tijd waarin jongeren nog in drommen – je kunt het je amper meer voorstellen – belijden van het christelijk geloof aflegden? Voorbijganger tijden ook waarin een vader nog zonder blikken of blozen voor heel zijn huis meende te kunnen spreken, want was niet zijn wil wet? Dat kan toch niet meer? En je mag daarom toch ergens hopen dat de bijbelwoorden van vanmorgen ons niet in dat hok terug willen hebben?

Het is dan ook nog maar de vraag of dat bij nauwkeuriger lezen en preciezer horen wel vol te houden valt.

Jozua heeft het over andere goden (Jozua 24: 2) en over vreemde goden (Jozua 24: 20-23). En nu luistert het nauw. Want wat zijn dat, die vreemde goden? Doe weg de goden die je voorvaders dienden aan de overkant van de Rivier en in Egypte (Jozua 24: 14). Dat kan toch moeilijk iets anders betekenen dan de goden die vanuit je eigen verleden blijven spoken, de goden die je met de paplepel meegekregen hebt?

Dus vergis je niet. Zo vreemd zijn die vreemde goden welbeschouwd dus helemaal niet. Doe weg de vreemde goden in je midden en zet je hart op de Ene, de God van Israël (Jozua 24: 23). Moet je dat dus eigenlijk niet anders zeggen? Die vreemde goden zijn je kennelijk maar al te vertrouwd. Ze zijn je eigen, in je midden, deel van je bestaan. Het zijn geen vreemde goden omdat ze jou vreemd zijn. Het zijn vreemde goden omdat ze de Ene vreemd zijn, de God van bevrijding, die je in de ruimte zet, die je losweekt uit het bloedeloos vertrouwde dat ons achterdochtig maakt en klein (Lied 816: 3). Die regels hadden we ook zomaar kunnen zingen vanmorgen.

En er speelt nog iets in dat verhaal. Het vernieuwen van de belofte, het opnieuw bepalen waar je voor wilt gaan en staan, het speelt zich allemaal af in Sichem (Jozua 24: 1 - 25), of *all places!* Want is niet in de bijbelse geschiedenis en in de bijbelse aardrijkskunde Sichem toch net even meer dan zomaar een willekeurige vlek op de kaart?

Sichem is bijvoorbeeld de plaats waar Abram zijn eerste altaar voor de Ene bouwt (Genesis 12: 6 - 7), de plaats waar de Ene zich aan hem laat zien (Genesis 12: 7), waar hij warm begint te lopen als het gaat om die beloftevolle plaats waarvoor hij huis en haard heeft verlaten (Genesis 12: 1), op weg zonder nauwkeurig omlijnd te weten naar waar (Hebreeën 11: 1).

Sichem is bijvoorbeeld ook de plaats waar Jakob al wie met hem waren vraagt andere kleren aan te trekken en de vreemde goden in hun midden te verwijderen (Genesis 35: 2). Alles wat er dan aan vreemde goden – vreemd aan de Ene – op tafel komt en afgelegd wordt, begraaft Jakob daar onder de eik in Sichem (Genesis 35: 4).

Mag het beginnen te dagen dat het – wie weet – ook nogal wat christendommelijkheid is, om het zo maar eens te zeggen, die daar onder de eik in Sichem begraven moet worden? Huisgoden, op maat gesneden en mak gemaakt, privéreligie die geruimd wordt, valse zekerheden, verleiding van luiken dicht, voorspelbare vroomheid die om herziening vraagt?

En nog een stap verder: residu van onze heidense Germaanse wortels, bloed en bodem, eigen volk eerst, nationalisme en consumentisme, de fouten in Afghanistan gemaakt, neoliberal denken waarin we verdwaald zijn, links en rechts talloze kwetsbare mensen tussen de raderen vermalen geraakt, een aarde die te gronde dreigt te gaan aan plundering van haar kostbare bronnen?

Hoe dan ook: dan gaat het toch ineens wel echt ergens om bij de keuze waarvoor Jozua ons stelt, en Jezus in het evangelie vanmorgen niet minder. Jozua: dat zeg je nu wel, en wie ben ik om te stellen dat je het niet meent ook, maar zul je wel bij machte zijn dat vol te houden en voor de consequenties ervan te blijven staan? (Jozua 24: 19 - 20) Jezus: willen jullie niet ook heengaan (Johannes 6: 67) en mij verder voor gezien houden?

Is het niet een meer dan opvallend rijm? Dezelfde naam: Jozua, Jezus, de Ene redt. Dezelfde boodschap ook, dezelfde indringende keuze waarvoor wij geplaatst worden. Hebben de protestantse leesroostermakers dat niet gezien, toen ze het verhaal van Jozua naast het evangelie van vanmorgen meenden te moeten vervagen door een andere lezing? Of wilden ze er misschien onbewust niet aan?

Meer dan enig ander evangelie lijkt de in aanleg zo heldere taal van Johannes gevangen geraakt in een eeltlaag aan christendommelijk denken (en dan gebruik ik het woord niet weer). Ook daar zou nog veel over te zeggen zijn, meer dan we nu tijd hebben.

Dit woord is hard, hoorden we bij Johannes (Johannes 6: 60). De hoorders vallen erover (Johannes 6: 61). Dit woord is schandelijk, ergerlijk, stuitend. Hoe moeten we dat plaatsen? Waar gaat het dan over? Kort gezegd over wat Jezus allemaal zegt (Johannes 6: 22 - 59) naar aanleiding van het voorafgaande gebeuren waarin het breken en delen van wat er aan ontoereikend brood voorhanden is, nogal aanstekelijk uit de hand loopt tot een ongekende vermenigvuldiging van brood (Johannes 6: 9 - 13).

Jezus brengt dan misschien wel vooral zijn teleurstelling tot uitdrukking dat wij dan vervolgens toch zo vaak nog weer blijven steken bij de weer gevulde maag (Johannes 6: 26).

Hij heeft het over de thora als het ware brood uit de hemel (Johannes 6: 32 - 33), het spreken van de Eeuwige, dat in mensen als hij en wij vlees en bloed wil worden (Johannes 6: 35), handen en voeten krijgen. Hij heeft het over je voeden met het in praktijk brengen van het spreken van de Eeuwige (Johannes 4: 34; 6: 38).

En daartegenover de verleiding van: laat maar, geen beginnen aan, het weer sluiten van de luiken, het laten bij netjes aangeharkte privévreemheid, de vlucht in het bloedeloos vertrouwde dat ons achterdochtig maakt en klein (Lied 816: 3).

Het verraad van Judas. Een van de twaalf, zegt het verhaal (Johannes 6: 71). Alsof je de consternatie aan de tafel van het laatste avondmaal voelt: ik zal het toch niet zijn? (Johannes 13: 21 - 22) Maar wie van ons heeft, achterom kijkend, geen weet van momenten dat je het er lelijk bij liet zitten of de plank volledig mis sloeg?

Een van de twaalf (Johannes 6: 71). Alle twaalf gekozen (Johannes 6: 70), maar dat is blijkbaar nog geen garantie. Een van de twáálf. Je kunt het ook anders intoneren: één van de twaalf. Laat het niet tegelijk ruimte voor het gegeven dat elk van ons ook meer is dan zijn of haar falen? En op de eigen beste momenten meegenomen door een bevlogenheid zoals mensen als Merlijn Twaalfhoven en Rivelino Rigters aan de dag leggen, de aanstekelijkheid van een delen dat leidt tot vermenigvuldigen?

De keuze is aan ons, zeggen de Schriften van vanmorgen in koor. Of met de titel van dat boekje: het is aan ons.

Moge het zo zijn.